

Ettekäändeks "Romeo ja Julia"

HARRI ROSPII

LLOYD SOBEL

On pikki aastaid töötanud valguskunstnikuna erinevates tantsutruppides ja teatrites nii Ameerika Ühendriikides kui ka teistes maades. Viimasel ajal on tihedamalt seotud Atlanta, Eugene'i ja Pittsburgh'i balletiteatritega.

Tegi 1996. a. valguskujunduse Atlanta olümpiamängudele.

"Romeo ja Julia" on neljas koostöö Mai Murdmaa ja Estonia teatriga, eelnevad on "Kuritöö ja karistus"; "Credo" ja "Daphnis ja Chloë"

Olid esimene, kes tõi eesti teatrisõnavarasse mõiste "valguskunstnik",

seni oli käibel "valgustaja". Oled Estonia teatris neljandat korda Mai Murdmaa balletile valgusseadet teemas. Mis sind ikka ja jälle tagasi toob? Mai on erilise käekirjaga koreograaf. Mõned tööd tehakse raha, mõned lihtsalt mõnu pärast. Kasutan iga võimalust, et Maiga koostööd teha, sest ma nautin seda.

Oled sa oma koostöö jooksul täheldanud ka mingeid muutusi Mai Murdmaa kui koreograafi stiilis, tabanud uusi arengusuundi?

Alati on üllatusi. Näen alati tema loomingu uusi tahke, mida varem pole märganud, otseku oleks iga kord erinev silmapaar kasutada. Mai kui kunstniku kõrgeenenud vastuvõtlikkus, aistinguline maailmatajumine väljendub otseselt ta loodud tantsujoonistes ja annab neile erilise atraktiivsuse. Tema kui ballettmeisteri kõrge tase ei tulene üksnes heast liigutuste konstrueerimise oskusest, vaid ka vaimsusest. Tema koreograafias ja maailmatunnetuses on suurt sügavust, tundejõudu.

Oled teinud valguskujundusi paljude teiste koreograafide teostele. Kui Murdmaad nendega võrrelda...

"Mai on äärmiselt orgaaniliselt loov kunstnik. Iga tema tantsuks vormunud liigutuse algimpulsiks on emotsioon, tunne. Pisimgi žest pole tühi, tähenduseta. Igähel on semiootiline väärtus. Tema kehakõne pole lihtsalt visuaalselt efektne jälg ajas ja ruumis, vaid kannab endas lugu. Samas on iga liigutus tulvil plastilist ilu. Ta ei sea endale omaette eesmärgiks välist efekti, vaid kõige

lähtekohaks on tunnetus, emotsioonide väli.

Palju on vaieldud tantsijate kehahariduse üle. Kas klassikaline tantsukool on kõige alus või pole keha sellises stiilis vaja läbi töötada, aitab vaid tahtmisest end tantsus väljendada?

Kui ma ei teaks, kuidas prožektor töötab – kas ääristab valgusvoo pehmelt või teravalt, ei valdaks arvutit, ei suudaks ma iial valguskujundusi luua. Tantsuga on samasugused lood. Tantsija peab valdama igat millimeetrit oma kehast, füüsis peab olema läbitreenitud-tunnetatud – kohmakus ei tohi takistuseks olla. Klassikaline kehakool on kõige alus, seda osates võid väljendada kõikvõimalikke kummalisi liikumisfilosoofiaid. Tahtsin lapsena saada suureks saades jazz-pianistik, kuid pidasin vanemate sundi klassikalisi palu harjutada ebaõiglaseks. Baas, millelt pörkuda, annab võimalused kogu eluks, või vastupidi, võtab need ära.

Kuidas hindad meie tantsijate taset?

Mõned tantsijad on väga distsiplineeritud, motiveeritud, mõned mitte. Õpetada saab aga ainult neid inimesi, kes ka ise õppida tahavad. Ameerikas on selles mõttes koreograafidel lihtsam, et selle tantsija, kes oma tööd hingega ei tee, saab asendada järjekorras seisva kolleegiga. Siin on lugu teine. Oled kunagi selle elukutse omandanud, ja kuna sellel alal tegutsejaid on vähe, siis keegi halba tantsijat oma töösse suhtumise tõttu paigalt ei kanguta. Eesti tantsijatel on hea koostöö, kuid osal puudub tööind. Nad lahkuvad kodumaalt, et maailmas

teenida ja areneda, kuid huvitavam ja kõrgemal tasemel koreograafia sünnib just siin.

Sinu tööprotsess, kuidas see välja näeb?

Vahel on mul enne valguskujundusega tööle asumist juba mõni hea idee varuks, siis pakun selle lavastajale välja. Ta võib luua siis koreograafiliselt midagi, mis on spetsiaalselt minu ettekujutusest lähtuv. Tavaliselt aga asun mina oma kujundust tegema siis, kui kunstnik ja ballettmeister on oma töö lõpetanud. Mina pean siis kõik valgusega elama panema. Töövalguses tundub ju lavakujundus elutu ja tantsufiguurid ei joonistu välja. Mina olen see võlur, kes kõik valgusesse mähib ja särama paneb.

Kuidas suhtub Ameerika publik tantsuteatrisse?

Sageli on hea moodsa tantsu etenduse ajal saalis paljud kohad tühjad. Tantsukompaniid peavad selleks, et ära elada, repertuaaris hoidma klassikalavastusi. Inimesed tahavad näha põhiliselt aegumatuid šedöövreid. Tantsulavastust vaadatakse sageli nagu draamat. Inimesed ei võta vaevaks süveneda teosesse, mis ei jutusta kindlat lugu. Nad ei mõista, et tantsulavastuse vaatamise reeglid on teistsugused. Moodsat koreograafiat tuleks lihtsalt nautida – nõjatud mugavalt tooli seljatoele, sulged poolenisti silmad ja lased liigutuste muusikal end kanda.

KRISTIINA GARANCIS